

RMK nyomtatványok a megszüntetett "Magyar vonatkozások" gyűjteményben*

Kézirat- és ritkaságtári gyűjtemény

Az Egyetemi Könyvtár Kézirat- és Ritkaságtári gyűjteménye 2000 szeptemberéig őrizte többek között a "magyar vonatkozások" néven ismert 16-19. századi nyomtatványok gyűjteményét. (A továbbiakban MV.) Lévén zömmel 19. század előtti kiadások és tekintettel az általuk képviselt műfajok és kiadványtípusok változatosságára, egyes darabjai már korábban, átkerültek a metszetek (M) közé, az RMK-ba, és a kilencvenes években a vetustissima (Vet.) gyűjteménybe. A katalógus számára készített címleírásokon túl a gyűjtemény számos darabját a ritkaság értéke miatt ismertették. Ilyen az 1968-ban kiadott, Horváth Loránd által készített *Ungarn betreffende alte deutsche Drucke der Budapester Universitätsbibliothek*. I. 1475-1600. A teljes gyűjteményről azonban nem készült katalógus. Bizonyos jelek arra utalnak, hogy kezdetben a MV-t a szakjelzethez hasonló vagy azok egyikének tekintették, számos kötet egyéb szakjelzetét megszüntették, "üres szám"-má minősítették, vagy más kötetre osztották. A mindenkor szűkös lehetőségek ellenére gyarapítására törekedtek. Mindezekig nem merült fel komolyan az önálló gyűjtemény megszüntetésének a szándéka sőt, az RMK gyűjteménynél alkalmazott elvet követve a MV esetében is az azonos művek valamennyi példányát áthelyezték a nagyraktárból vagy a meglévő MV példány birtokában, szerezték be a további példányokat is. A Régi Nyomtatványok Osztályának felállításával és a célnak megfelelő raktár kialakítása nyomán született meg az elhatározás miszerint megszűnik, mint önálló gyűjtemény. Az RMK-nak bizonyult, vagyis már nyilvántartott műveket őrző kötetek és az eddig ismeretlenek kiválasztására a gyűjtemény átadása folytán került sor.

Míg a Kézirat- és Ritkaságtári Gyűjteményi Osztály állományát gyarapította, dokumentáció gyanánt tartozott hozzá egy "A Magyar vonatkozások helyrajzi címtára 1921." dátumozott fejléccel ellátott kéziratos jegyzék, amely minden valószínűség szerint a jelzett dátumtól 2000. szeptember elejéig volt használatban. Ehhez a gyűjteményhez tartozó korábbi jegyzék egyelőre nem ismert. Az 1921. évi dátum azonban nem tekinthető egyúttal a különgyűjtemény keletkezési évének.

Tóth András és Vértesy Miklós a MV gyűjtemény kezdeteit, miként többek között az *ősnymtatványtár*, az *aprőnyomtatványok*, a külföldi egyetemi disszertációk, a

* Cikkemnek a gyűjteménynek az átadása-, az RMK-k kiválogatása- és a címleírásukkal kapcsolatos feladatok végzésének az eredménye. Osztályvezetőm, Dr Knapp Éva biztatására az RMK.I-et illetően Dr Ecsedy Judit, az RMK.III-at illetően Dörnyei Sándor észrevételeinek, tanácsának, kiegészítő javaslatainak nyomán öltött végleges alakot.

miscellanea és a *metszetszoba* néven létrehozott gyűjtemények kialakítását is az Egyetemi Könyvtár jelenlegi épületének elkészülte (1875) utánra, Knapp Éva 1896 előttire teszi. Ez volt az a hosszan tartó korszak melynek során a jelenleg is használatban lévő müncheni szakjelzetes, úgynevezett alapkatalógus elkészült. Tóth András és Vértessy Miklós személy szerint a ritkaságtár vezetőinek, Dedek Crescens Lajos, Hóman Bálint, Fitz József és Domanovszky Ákos, működéséhez kapcsolja.

A könyvtár történetének ismeretében kézenfekvő, a gyűjtemény már eleve számos ritka, különös értéket képviselő külföldi és hazai nyomtatvánnyal dicsekedett. Ezeket vette számba Pray György 1780-1781-ben megjelent *Index rariorum librorum bibliothecae Universitatis regiae Budensis* címmel, megjelentetett két kötete. Semmi sem utal arra, hogy egyúttal az ősnymtatványok és más könyvritkaságok elkülönítése is megtörtént volna.

A *hungaricumok* iránti érdeklődésről mindenek előtt a 17-18. században működő jezsuita tanárok, Hevenesy Gábor(1656-1715) és Kaprinai István(1714-1786) működése árulkodik. A 19. századi igazgatók között nem egy kitűnő történész, irodalmár volt, aki a hungaricum-kutatást művelte is gyakorlati jelentőségét források közreadásával bizonyította, mint például Fejér György (1824-1843) vagy mint utóda, a világi igazgatók sorát megnyitó Toldy (eredetileg Schedel) Ferenc (1843-1873) aki szakmai fórumokon, igaz nem elsőként de az általa betöltött tisztségek birtokában már nem csak programadó javaslattal élhetett, hanem válságos nehéz időkben is nyomatékot adott, érvényt tudott szerezni és fenn tudta tartani ennek szerepét a tudományos közéletben. Igazgatóságának hosszú évei alatt képes volt egyesíteni az ország vezető tudományszervező intézményének, az Akadémiának a titkárságát az egyetemi oktatásban vezető szerepet játszó egyetemi könyvtár vezetésével. A *Tudományos nagy szükségletek* című, 1849-ben, kéziratban maradt feljegyzéséből alább közölt rövid részlettel, Tóth András és Vértessy Miklós publikációi nyomán jelzem, a MV gyűjtemény létrehozásával az Egyetemi Könyvtár nem a kor divatjának hódolt, netán egy újonnan kiadott katalógus hatására, igyekezett azt követni. Toldy olyan tudományszervezési program vázlatát adta, melyben a hungaricum-kutatás is és a tervszerű könyvtárfejlesztés is jelentős része egy átfogó, teljes körű ország ismeretek tárának. Ehhez, mint írja:

“A legillőbb időhatár a forradalom vagyis április 1848. Ezzel van a magyar nemzet európai létének első nagy szakasza, egyszersmind első évezrede berekesztve. Ez alkotja a magyar nemzet és állodalom múltját és zárköve a történetnek. A jelenidő[törölve:szép]vel új kor, új élet, új történet kezdődött. - könyvtárainknak magyar érdekekben kiegészítése. Még igen sok becses, nélkülözhetetlen könyv és kézirat van, mi azokban még nem létezik, s még ez így van a tudománynak közhasználatára léssen még nem áll, sőt a jövődőség számára nincs biztosítva. - E részben pedig a múltával megállapodni nem szabad; minden apróság, melyet a jelen hoz, annál inkább követeli a

könyvtárnokok gondoskodását, minél nehezebb azokat idővel hiány nélkül beszerezni.”

Az RMK és MV művek kéziratári elhelyezését azok fokozott védelme eleve indokolhatta. Az elnevezés vagy egybecseng Apponyi Sándor *“Hungarica. Magyar vonatkozású külföldi nyomtatványok”* címen, 1900-1902-ben megjelent, utóbb 1925-1927-ben Dézsi Lajos által *“Bibliotheca Hungarica Apponyiana”* címen befejezett katalógusának a nevével vagy visszhangozza azt. Dézsi Lajos maga is 1906-ig az Egyetemi Könyvtárban volt második tiszt. Nyilvánvaló, Szabó Károly és Hellebrant Árpád (1879-1898), Sztripszky Hádor (1912) bibliográfiai és Apponyi Sándor gyűjteményének a katalógusa megkönnyítette az egyes művek azonosítását is és elhelyezésüket is a megfelelő könyvtári gyűjteményekben. Kudora Károly, aki a századfordulótól 1914.-évi nyugdíjaztatásáig töltötte be az egyik könyvtári őri állást, ugyancsak javasolta a 16-18. századi impresszumú műveknek az elkülönítését a többitől. Ez azonban nem bizonyítja egyértelműen, hogy egyáltalán ne lett volna ilyen különgyűjtemény vagy annak kezdetei. Már az 1921. évi jegyzék is egy jóval bővebb, nagyobb gyűjtemény átválogatását követően készült. A címtár elkészülését közvetlen megelőzőn, a MV gyűjtemény 700-nál több kötetből állt, vagyis megközelítette, az utóbb válogatás eredményeként 1921-ben jegyzékbe felvett első 380 cím kétszeresét. Erről a terjedelmesebb gyűjteményről azonban a könyvtár nem őriz külön jegyzéket.

Feltételezésem szerint az MV gyűjteménybe tartozó kötetek körének leszűkítése az RMK különgyűjtemény kialakításával párhuzamosan történhetett. A megüresedett legalacsonyabb sorszámot azok a kötetek kapták, amelyek korábban a legmagasabb sorszámot viselték. Így lett a jegyzékben a 10. egy olyan MV kötet, amely előzőleg a MV 723. volt, a 15. sorszáma a 720. és a 27.-é 704-es volt. A MV gyűjtemény feltételezett 1921-et jóval megelőző keletkezésére utal továbbá az a néhány kötet, amelynek nem volt soha korábbi helyrajzi azonosítója a MV sorszáman kívül legfeljebb a szaknak megfelelő alfabetikus és a méretnek megfelelő rét száma. Bár kevés ilyen kötet van a gyűjteményben, az adat arra enged következtetni, hogy a régi nyomtatványoknak a költözés (1874) utáni katalógizálása, átválogatása és közüle az RMK és külön MV gyűjteménybe csoportosítása egyidejűleg is történhetett, majd az RMK Szabó-féle bibliográfiáinak a megjelenését követően a MV gyűjtemény számos kötetét sikerült RMK-nak minősíteni és átsorolni az RMK gyűjteménybe.

A különgyűjteményekben őrzött köteteknek, így a MV köteteknek is szabályos eljárás szerint két különböző jelzete van, egy nagyraktári jelzet (az 1953 előtti impresszumú kötetek esetében a müncheni szakjelzet, az 1953 utániakon a numerus currens jelzet) és a különgyűjteményi, ebben az esetben a MV sorszáma, azaz a kötet őrzésének helye, a helyrajzi száma. A MV kötetek között van, mégis néhány olyan is amelyiket a korábbi szakjelzetétől megfosztották és azt (amit a jelenleg érvényes szabály szerint *üres szám* -nak kell tekinteni) elődeink újra, más, új kötetre osztották. Az MV 371 szakjelzete eredetileg a Gb (12900 közül a) 82. volt, amely jelzeten jelenleg egy 1823-as pesti kiadású kötet van. A MV kötetek első

elkülönítésének dátumát ezzel a módszerrel megjelölni ugyan nem lehet, mégis legalább van még egy támpontunk a gyűjtemény keletkezésének lehetséges és valószínű előtörténetéhez. A Szabó Károly féle RMK bibliográfia megjelenése nyomán (RMK. III: 1896-1898) a régi nyomtatványokat őrző nagy könyvtárakban létrehozták az RMK gyűjteményeket. Az Egyetemi Könyvtárban őrzött bécsi kiadású Pázmány Vindiciae Ecclesiasticae három példánya közül kettő korábban MV jelzetet viselt. A harmadik példány előbb a 488. sorszámról a 253.-ra került és az 1921-ben kelt MV jegyzéken már ezen a sorszámon szerepel. Később átkerült az RMK-k közé. Ugyanennek a másod példánya, az eredeti MV 215. azonban egyáltalán nem szerepel a MV jegyzéken, kizárólag a köteten van feltüntetve és a MV jegyzék 215. sorszámát a korábbi MV 540. kapta. Következtetésem szerint néhány köteten a jelzetek hiánya illetve az idézett példák arról tanúskodnak, hogy az Egyetemi Könyvtárban az MV gyűjtemény felállítása az Apponyi Sándor féle Hungarica katalógus és az RMK bibliográfiák készítését megelőző de legfeljebb egyidejű előmunkálatokra vezethető vissza. Bár kevés ilyen kötet van a gyűjteményben, az adat arra enged következtetni, hogy a régi nyomtatványoknak a költözés (1874) utáni átválogatása, a müncheni szakjelzetek szerinti raktári rendjének a kialakítása és külön RMK és külön MV gyűjteménybe csoportosítása egyidejűleg történhetett. Ennek a feltevésnek a valószínűségét az a tény sem csökkenti, miszerint Kudora Károly, működése idején még nem voltak különválasztva a törzssanyagtól a 16-18. századi impresszumú művek, hiszen az RMK-k maradéktalan leírása és kiválogatása még jelenleg is csak a 16. századra tekinthető befejezettnek, a jelenlegi közlemény és a folyamatban lévő munkálatok figyelembevételével.

A gyűjteményben nem ritka a hiányos, címlap nélküli, korábban kolligátumot alkotó kötetekről leválasztott, esetleg csonka nyomtatvány. Más kiadványokban megőrzött "Hóman Bálint szerint" vagy "A szerzőjét Fitz sem tudja" bejegyzések, árulkodnak milyen nehéz volt egyes köteteket elhelyezni a megfelelő különgyűjteményben még az ő működésük idején is. Azok a művek, amelyek egyik vagy másik kritériumnak (RMK II, III, MV) megfeleltek ugyan de sem a Szabó Károly, Sztripszky Hiador RMK bibliográfiáiban sem az Apponyi-féle Hungarica katalógusokban nincsenek feltüntetve ugyanakkor érvet, szolgáltatnak mind a mai napig arra, hogy készüljön el idővel a törzssállományból, a régi nyomtatványok újabb átválogatásával az RMK-nak a korábbinál tökéletesebb elkülönítése.

Alább a MV gyűjtemény története, az 1921-et követő korszakra, vagyis a jegyzék (vagy címtár) és a kötetek jelzetei nyomán tett megállapításokra szorítkozik.

Az 1921-es dátumozott fejléc alatt 18 oldalon, 535 sorszámot tartalmazó címjegyzék áll. Az első 458 dátum nélküli, a 459-535 közöttiek 1964 és 1998 között keletkeztek. Két 1 oldalnyi gépiratos melléklet is tartozik hozzá, az egyik, 13 kizárólag ívrét kiadványokat tartalmazó, 1969-ben befejezett lista, a másik melléklet 1975. szeptemberi dátummal, Pajkossy Györgyné aláírásával 9 olyan tételt foglal magában (kizárólag a jelzetek feltüntetésével) melynél a válogatás szempontjait jelzi a possesszor megnevezésével vagy a *magyar-bejegyzések* szerinti csoportosítással.

Valamennyi, ez utóbbin felsorolt jelzet szerepel a MV jegyzékén az 515-532 alatt, 1975-1978-as dátummal. Így a MV gyűjtemény összesen 548 tételből áll. Ez a szám, azonban nem jelent többet, mint azt a sorszámot, amely alatt a címtárba felvették, és nem felelnek meg a kötetekben őrzött művek számának, sem de a kötetek számával sem azonos. A kötetek számát csak kivételesen és akkor is utólag jelezték 1969-et megelőzőn mind a több kötetes kiadványok esetében, mind a sorozatoknál. Példa rá a Jézus Társasága által megjelentetett *Litterae annuae*, 1583-1619 közti éveket felölelő, 18 kötete, amelyről a jegyzék a címén kívül semmi egyebet nem árul el.

A dátum nélkül szereplő címeket, mind az első 458-at eszerint 1921-ben írták volna össze? Koránt sem. A 379.-ig egy kéz írásával az egyes tételek pusztán a szerző nevét, rövid címet és a kiadás dátumát adják meg. Az egyes tételeknek megfelelő címleírások, a katalóguscédulák mind kéziratosak. Három kivétel azért van, az MV 256, 295, 316. Az elsőhöz másodpéldány érkezett az ötvenes évek elején szokásos jelzettel, a másik kettő címleírása gyarapodott Apponyi katalógusának a IV. kötetére hivatkozással és éppen ezért lévén egy eredetileg angolul megjelent mű német fordításáról szó, az egyiknél ezúttal az egységes címre módosítás is megtörtént (ld. MV 295). A 146. tétel céduláján szerepel egy iktatószámot is tartalmazó pecsét "Pauler Gyula könyvtárából Pauler Ákos ajándéka 1903" szöveggel. A 381.-től már csak két olyan címleírást őriz a MV gyűjtemény, amely kéziratos, a többi gépírással készült.

A második kéz, a 381. bejegyzéstől folytatja a címtár vezetését a 413.-ig. A pontos dátumot nem lehet megállapítani, de mivel a 390. sorszámú kötet 1947-ben került a könyvtár tulajdonába, ez az adat tájékoztató jelleggel figyelmet érdemel. Rendszerint a kiadás helyét is közli, amit az előd még kivételesen sem adott meg valamint az előző nagyraktári jelzet is csak ettől kezdve szerepel kivétel nélkül, holott van az első 379 között is számos olyan, amelyikben ez még jól olvasható vagy látszanak a törlés nyomai. Tehát egy új korszak igényei szerint készült, amelyben már tekintettel voltak arra is, legyen az egyes köteteknek a könyvtáron belüli helyváltogatása követhető amennyiben "átírányítják" egyik raktárból vagy gyűjteményből egy másikba. Ettől kezdve nem fordul elő közte olyan, amelyiknek ne lett volna előzőleg nagyraktári, esetleg különgyűjteményi helye.

A 414-514.-ig a harmadik kéz többnyire közli a raktári jelzetet is bár nem elég rendszeresen. A 459.-től a bejegyzés dátuma is szerepel, 1964-1973 között keletkeztek. Az első bejegyzés, amelynél R-napló számot is találunk és ez által a beszerzés dátuma egyértelmű, (bár a MV-ba átsorolása lehetett ennél későbbi is) a 446: 1935., alább a 449. és a 450. már 1959-ben lett a könyvtár tulajdona.

Mindebből következik, az első hosszabb időszak végén, létrejött tekintélyes, több mint 700 kötetből álló MV gyűjteményhez még nem készült helyrajzi katalógus. De az átválogatott, hozzávetőleg a felére apasztott gyűjteményt, amelyet 1921-től helyrajzi címtárba is összeírták, ezt követően két forrásból gyarapították tovább. Egyrészt a könyvtár saját állományából soroltak át ebbe a különgyűjteménybe, nem szisztematikusan, hanem csak bizonyos műveket. Bizonyíték rá a második kéz által jegyzékbe vett dátum nélküli és 1964-ben készített bejegyzések, amelyek között a

425-465.-ig egy-egy R-napló számmal felvett tétel kivételével valamennyi még a régi müncheni katalógusnak megfelelő szak-jelzetes kiadvány. Ezt követi 1965-1966. februárig kizárólag numerus currens jelzetű, azaz 1953. január után állományba vett kiadvány, majd 1967-1968-ból a 482-492. MV sorszámu, amelyeket az Aprónyomtatványok közül soroltak át. Ezekben az években egyrészt a fragmenta kutatás és gyűjtés, másrészt a restaurálás egyik első műhelye lett az Egyetemi Könyvtár. Jó alkalom kínálkozott ekkor a régi nyomtatványok átvizsgálására. (Akár tárgyi bizonyítéknak is tekinthetők azok az ideiglenes papírborítással ellátott kötetek, amelyeknek a kézirat címléírásán még a hártya- vagy bőrkötés szerepelt. Példa rá az MV 21, Bernhard Sturmius Görlitzben, 1580-ban Ambrosius Fritschnél kiadott Eteostichorum sive versiculorum literis numeralibus certos annos experimentum centuriae sex, címmel kiadott könyve. Függelékében a hímeves, nagy emberek szállóigévé lett mondásai sorában többek között Hunyadi és II. Lajos király is szerepel.) Horváth Loránd is ekkor készítette azt az igényes bibliográfiát melyben - más különgyűjtemények darabjaival együtt - 38 a MV gyűjteményben őrzött és addig ismeretlen de kizárólag német kiadású 15-16. századi RMK IV-et leírt.

Szintén a harmadik kéz készített ekkor az ívrét kiadványokról külön oldalra egy 13 tételből álló jegyzéket anélkül, hogy a MV gyűjteményben fellelhető valamennyi ívrét kötet rákerült volna. Egyedül a 10. címléírása őriz még előző MV 342-es sorszámot. Minden bizonnyal az itt felsoroltakat ekkor helyezték át a nagyraktárból a MV gyűjteménybe.

A negyedik kéz 1976-1998-ig, az utolsó tételeket írta a jegyzékhez, részben azokat, amelyeket Pajkossy Györgyné 1975-ben javasolt.

A jelenleg felszámolt MV gyűjtemény történetéből érthető, mindössze 3 olyan RMK. III volt, amely megtalálható Szabó - Hellebrant bibliográfiájában. Valamennyi, alább új, eddig ismeretlen RMK. II és RMK. III, amely eddig a MV gyűjteményben volt, néhány kivételtől eltekintve szerepelt a könyvtár alapkatalógusában, címléírását az olvasók megtalálhatták.

Jelenleg, a MV különgyűjtemény megszűntével egy RMK. II-vel és 21 RMK. III-mal gyarapodik az Egyetemi Könyvtár RMK állománya.

A már ismert, és leírt RMK-k kiválogatása a MV gyűjteményből befejezettnek tekinthető.

Az új, eddig ismeretlen RMK-k leírása terén a jelen közlés még a volt MV gyűjtemény állományát illetően sem mondható kimerítőnek. A kronologikus elvet követő Régi Nyomtatványok Osztályának létesítésével, melynek során a törzsállomány úgynevezett nagyraktárból valamennyi 16. századi kötet itt lett elhelyezve, ezek jelenlegi, folyamatban lévő új feldolgozása során szintén várható eddig ismeretlen, újak felfedezése.

Ismertetésemben helyet kapott néhány RMK.IV kategóriába tartozó mű is. (Ezek jelenlegi őrzőhelye a Régi Nyomtatványok Osztályán van.) Igaz, az 548 tétel közül az alább közöltek többszörösét is ide lehetne sorolni, hiszen a jelenleg megszüntetett gyűjtemény eredetileg Apponyi Sándor elveivel közös elveknek köszönheti a létrejöttét. Ebből az alkalomból a következő szempontok szóltak a

kiemelésük mellett. Egyes művek esetében az idegen szerző magyar vonatkozású történeti művében szereplő idézetek töredékesek vagy egyéb szempontok miatt nem felelnek meg az RMK. III. egységesen alkalmazott feltételeinek. (Ld. Szabó Károly - Hellebrant Árpád RMK. III. Előszó. - Borsa Gedeon: Bevezetés. In Régi magyarországi szerzők. Szintén Borsa Gedeon irányításával összeállított RMK. III-dik kötet. Mutató - függelék. [pótlások] 5. füzet. OSzK, 1996.) Ezek sorában vannak olyanok, amelyek szerzői a kancelláriai, levéltári források, missilis levelek felhasználásával írták meg a szóban forgó műveket. Esetleg a szerző, aktív politikus annak ellenére, hogy a kortárs magyar politikusok dokumentálhatóan hiteles gondolatmenetét adja vissza, érthető tapintattal azokat valamely elődjüknek tulajdonítja. Giovanni Sagredo a szerző akitől a Régi Magyar könyvtár III. kötetéhez, az OSzK által kiadott pótlások 4. füzetében, a 7857 számon, az augsburgi 1694. évi német fordítás "*Neu-eröffnete Ottomanische Pforte*" címen ugyanazt a "*Memorie istoriche de' monarchi Ottomani*" címen ismert történeti munkáját rejtí mint amely 1673-ban és 1679-ben megjelent Velencében. Tartalma, valamennyi benne idézett valós és/vagy fiktív beszéd szövege megegyezik. Közte a lengyel diplomata, Laski Jeromos 1528-ban, Krakóban Szapolyai Jánoshoz intézett szavai melyekkel mintha tulajdon kortársainak a "*történelem színpadán*" is megfogalmazott dilemmáinak adna hangot. Hasonló a szigetvári hős, az id. Zrinyi Miklósnak tulajdonított lendületes beszéd. Sagredo állítása szerint, ő a II Miksa császár által 1564-ben összehívott Haditanácsban mondta el, ami nem kizárt de ugyanakkor az is kétségtelen, hogy benne az ifj. Zrinyi Miklósnak, írásai által hitelesen megőrzött gondolatai összegeződnek. A német kiadás egy záró fejezettel bővebb, időben is többet ölel fel, és Apafi Mihály Edélyi Fejedeleme 1662-ben keltezett levelét is tartalmazza szemben a két korábbi velencei kiadással amely ezért csak az RMK.IV-hez sorolt művek között kaphatott helyet.

De vannak csonkán megőrzött kiadványok is közte olyan, amelyről nem tudósítanak a térkép-katalógusok sem lévén egy - gyűjteményünkben hiányzó - térképhez tartozó regiszter de nincs nyoma a kiadó jegyzékében sem. Legtöbb közte amelyik Apponyi katalógusában és Dézsi azt kiegészítő folytatásában de más katalógusokban sem szerepel egyáltalán, vagy a műnek más kiadását közli. Akad egy-két olyan nyomtatvány is amely olyan szöveget őriz, amelyet nem csak a szerzőjükkel kapcsolatos életrajzokban, írásaik gyűjteményes kiadásában nem találtam de az őrzőkötetre sem hivatkoztak sem az életrajzírók, sem a könyvészeti irodalomban mint amilyen Zrinyi Ilona levelét tartalmazó kötet is. Ilyen esetben nem dönthettem el vajon fiktív, átírt, stilizált, teljes egészében költött, avagy hiteles szöveget találtam.

Le kellett volna mondani Martin Zeillernek Balthasar Kühnennél Ulmban, 1660-ban a Magyar királyságot a helységnevek alfabetikus rendje szerinti kiadásának a leírásáról, mint RMK. III-ról is hacsak a kortársak által gyakran idézett Mátyás király epitaphiuma ezt nem indokolná. Könyvészeti ismeretek terén jól felkészült elődeink nem pusztán a kötet tárgyában ismerhették fel a magyar vonatkozást. A szerzőt sem, Szabó Károlynál sem a pótkötetekhez készült indexben - értelemszerűen - nem találjuk. A VD 17 is csak 1664-es kiadását ismeri

(ld. Dokument 165970, H-Satz 3:003154P). Az előző kiadása, amelyhez képest ez bővített, "mit Zugab vermehret" 1646-ban jelent meg. A 426-478. lapig terjed a "Nachrede und Zugab" amely Révai Péternek a "*De Monarchia Sacra Corona Regni Hungariae*" 1659. évi frankfurti (ld. Szabó RMK. III/2058) kiadására hivatkozással készült, vagyis ez utóbbi megjelenését követő évben. Igaz a szerző a főszövegben hivatkozik "*Istvánfius*"-ra is, talán nincs is abban semmi rendkívüli, miért olyan jól értesült és miért dolgozza fel oly sietve az újabb információkat. Amennyiben korlátoztam volna magamat az RMK. I-III. kritériumok által meghatározható és azokkal azonosítható művek ismertetésének bibliográfusi feladataihoz, a felhasználókat rövidíteném meg. Ha az alábbiak mennyiségre nem képviselnek jelentős értéket és gyarapodást a könyvészeti ismeretek terén, remélhetőleg egy-egy ilyen adat mégsem elhanyagolható adalékot és hivatkozási alapot teremthet a felhasználóknak.

Értelemszerűen formailag különböznek a teljes terjedelmében RMK kötetek címleírásai az RMK-k és azok őrzőkötetének a címleírásától. Ez utóbbinál rövidített, úgynevezett analitikus címfelvételt alkalmaztam. Az egységes szerzői név és az egységes cím megválasztása bizonyos esetekben csaknem hajótörést szenvedett mivel ennek feltétele, bizonyos esetben a teljes körű szövegkritikai vizsgálat lett volna. Erre azonban csak korlátozott lehetőségem volt, meghaladta az elvégzendő feladatok körét továbbá ez az igényesség a támpontul szolgáló OSZK által kiadott RMK. III pótfüzetek esetében sem volt követelmény. Példa rá a Forgách Ádám-tól Christian Minsicht kötetében idézett szövegrészlet. További adatként az irodalmi hivatkozások, a szöveg közlésének bibliográfiai adatai is szerepelnek ennek a mértéke egyenetlen. Inkább vállaltam az aránytalanságokat semhogy az egyszer megszerzett információ kárba vesszen. Feltüntettem továbbá a possesszorokat, a kötetek valamennyi korábbi raktári és különgyűjteményi jelzetét, ezek ugyanis tükrözik a gyűjtemény keletkezésére vonatkozó és a bevezetésben tett megállapításokat.

Az I. Függelékben, mint újabb hazai példányt (aláhúzással megkülönböztetve) foglaltam jegyzékbe azt a 86 tétekszámot, amelyik azonos az RMK. III pótlások 1-4. füzeteiben (1990-1996), 5001-7887 sorszámú címleírásokban ismertetett tételek bármelyikével. Közüle a fettel kiemelték egyetlen hazai példánynak számítanak.

A II. Függelékben Toldy Ferenc, az Egyetemi Könyvtár első világi igazgatójának a MTA Könyvtárában, a Kézirattárban őrzött vázlatos feljegyzését közlöm teljes terjedelmében megőrizve a szerző aláhúzással jelzett kiemeléseit.

A felhasznált irodalom és a bibliográfiai és irodalmi hivatkozásokban idézett művek és rövidítéseik jegyzéke:

Apponyi Sándor: Hungarica. Magyar vonatkozású külföldi nyomtatványok I-II. Budapest, 1900-1902. III-IV. Hungarica. Ungarn betreffende im Auslande gedruckte Bücher und Flugschriften. Gesammelt und beschrieben von --, neue Sammlung I-II. besorgt von L[ajos] Dézsi. München, 1925-1927.

- Borsa Gedeon: Bevezetés. V-[XI.] l. In Régi magyarországi szerzők. OSzK Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztősége Budapest, 1989.
- Borsa Gedeon: *Clavis typographorum librariorumque Italiae. 1465-1600.* I-II. Budapest, 1980.
- Catalogus Librorum Polonicorum Saeculi XVI qui in Bibliotheca Iagellonica asservantur. I-III. Warszawa - Kraków, 1992-1995.
- Chiappini, Aniceto, O.F.M.: *Reliquie letterarie Capestranesi.* Aquila, 1927
- CLP ld: Catalogus Librorum Polonicorum [...].
- Cosenza, Mario Emilio: *Biographical and bibliographical dictionary of the Italian printers and of foreign printers in Italy from the introduction of the art of printing into Italy to 1800.* Boston, 1968.
- Ecsedy Judit ld. V. Ecsedy Judit
- Graff, Theodor: *Bibliographia Widmanstadiana. Die Druckwerke der Grazer Officin Widmanstetter 1586-1805.* Graz, 1993.
- Haiman György: Tótfalusi Kis Miklós a betűművész és a tipográfus élete műve betűinek és nyomtatványainak tükrében. A bibliográfiát összeállította Soltész Zoltánné. Budapest, 1972.
- Horváth Loránd: *Ungarn betreffende alte deutsche Drucke der Budapester Universitaets bibliothek. I. 1475-1600.* Budapest, 1968.
- Hubay Ilona: Magyar és magyarvonatkozású rölapok újságlapok röpiratok az Országos Széchényi Könyvtárban 1480-1718. Összeáll. --. Budapest, 1948.
- Kertbeny Károly: Magyarországra vonatkozó régi német nyomtatványok 1454-1600. Budapest, 1880.
- Knapp Éva: A Budapest Egyetemi Könyvtár Kézirat- és Ritkaságtára. Tudományos ismertető. 21-40. l. Az Egyetemi Könyvtár évkönyvei. VII - VIII. 1995-1997.
- Kont Ignác: *Bibliographi, française de la Hongrie (1521-1910).* Paris, 1913
- Nagy Júlia: Magyarországot ábrázoló, könyvekben megjelent térképek a XVI. és XVII. században. *Studia cartologica.* 1956-58. Bp., ELTE, 1958.
- Az Országos Széchényi Könyvtár magyar vonatkozású krakkói nyomtatványai. In *Rola krakowskich drukarzy w kulturze węgierskiej. - A krakkói nyomdászat szerepe a magyar művelődésben. Tanulmány V. Ecsedy Judit. Bibliográfiát összeáll. P. Vásárhelyi Judit, Dörnyei Sándor, Kertész Balázs.* Budapest, 2000.
- OSZK-MV K: ld. Az Országos Széchényi Könyvtár magyar vonatkozású krakkói nyomtatványai. Bibliográfia.
- Régi magyar könyvtár III. kötet. 1-4 füzet: Pótlások kiegészítések, javítások. 5. füzet: Mutató - függelék. (Borsa Gedeon irányításával összeáll. Dörnyei Sándor és Szálka Irma.) Budapest, OSzK, 1990-1996.
- Régi magyarországi szerzők. (OSzK Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztősége Összeáll. Szabó Géza közrem. Pintér Gábor.) Budapest, 1989.

- RMSZ ld. Régi magyarországi szerzők.
- Sommervogel, Carlos SJ: *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*. Nouvelle ed. Bruxelles - Paris, 1890.
- Szabó Károly: *Régi magyar könyvtár II. köt. 1473-1711-ig megjelent nem magyar nyelvű hazai nyomtatványok könyvészeti kézikönyve*. Budapest, 1885.
- Szabó Károly - Hellebrant Árpád: *Régi magyar könyvtár III/1-2. köt. Magyar szerzőktől külföldön 1480-1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványoknak könyvészeti kézikönyve*. Budapest, 1896-1898.
- Szerb Judit: *A külföldi megjelenésű hungaricumok feltárásának jelene és perspektívái. 91-100. l. In: Magyarország és Európa az Apponyi gyűjtemény tükrében. Emlékezés és kiállítás Apponyi Sándor születésének 150. évfordulója alkalmából. Szerk. W. Salgó Ágnes Budapest, 1995.*
- Sztripszky Hiador: *Adalékok Szabó Károly Régi magyar könyvtár I-II. kötetéhez. Pótlások és igazítások 1472- 1711. Budapest, 1912.*
- Tóth András: *A pesti Egyetemi Könyvtár a fejlődés útján. Toldy Ferenc igazgatásának első évei 1843-1849. 243-276. l. In Tanulmányok Budapest múltjából. XI. köt. 1956.*
- Tóth András: *Az Egyetemi Könyvtár és a magyar tudományos élet 1849-1876. 459-490. l. In Tanulmányok Budapest múltjából. XI. köt. 1957.*
- Tóth András - Vértessy Miklós: *Az Egyetemi Könyvtár története*. Budapest, 1982.
- V. Ecsedy Judit: *"A híres Szentzi Ábrahám typográfiája."* 289-322. l. In *Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve 1991-1993*. Budapest, 1997
- V. Ecsedy Judit: *A régi magyar nyelvű nyomtatványok betűkarakterei (1533-1800).* 249-256. l. In *Magyar könyvszemle 102. évf. 1986/4.*
- V. Ecsedy Judit: *Cirill betűs könyvnyomtatás a 17. századi Erdélyben. 155-175. l. In Magyar könyvszemle. 1994/2.*
- Veress Endre: *A göncz-Ruszkai gróf Kornis-család anyakönyve (1446-1917) Összeáll. Veress Endre. Budapest, 1917.*
- Veress Endre: *Giovanni Argenti jelentései magyar ügyekről 1603-1623. Gyűjtötte és sajtó alá rendezte, Veress Endre. Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez. 7. Szeged, 1983.*
- Vértessy Miklós ld. Tóth András.
- Wierzbowski, Theodorus: *Bibliographia Polonica XV. ac XVI. ss. Vol. 1-3. Varsoviae, 1889-1894. /Repr. 1961./*

RMK.II

[1698-1702, Kolozsvár]

Lipót, I., császár, Német-Római Birodalom, Magyar király (1657-1705):

Nos Leopoldus Dei gratia electus Romanorum Imperator ... Hungariae ... Rex ... memoriae commendamus ... quod ... Ladislaus Mikola de Szamosfalva ... (praesentaverit nobis ... litteras Mathiae Regis ... supplicans in eo Majestati Nostrae ... confirmare [etc]. In civitate nostra Vienna Austriae, die ultima Mensis Februarii, Anno Domini 1697. [Per] Leopoldus. Leopoldus cardinalis a Kollonich, archi-episcopus Strygoniensis. Joannes Domanitzki. Die 7. Junii, Anni praesentis 1698, in Albam Juliam per Magistrum Petrum Alvinczi alterum per Regnum Transylvaniae suae Majestatis Protonotarium.)
[Kolozsvár, 1698-1702?, Misztótfalusi Kis Miklós.]. [4] l. 28 cm. - 2°

[Előző jelzete: MV 36, M 846]

RMK.II/441/a

A Szamosfalvi Mikola László nevére, I. Lipót császár és magyar király által 1697-ben adományozott és a rákövetkező év június 7.-én Gyula-Fehérvárott kihirdetett nemesi oklevél egy 2°, önálló címlap nélküli 2 számozatlan levélből álló és 4 lap terjedelmű nyomtatvány, következésképpen sem a hely, sem a nyomda nem ismert. A nyomtatvány hiányzó impresszum adatait logikusnak tűnik a tartalomról következtetve, Gyula-Fehérvár, 1698-ra illetve az ezt követő évekre tenni. Ez azonban pusztá feltételezés marad mindaddig, amíg el nem tudjuk helyezni a nyomtatvány tipográfiai jellemzőinek a segítségével, a megrendelő és a feltételezett nyomda illetve a kiadó eddig ismert többi vállalkozásainak sorában.

Szabó Károly Régi Magyar Könyvtár II. kötetéből és a *Sztripszky Hádor* által összegyűjtött pótlások kötetéből két gyulafehérvári nyomtatványt ismerünk ezekből az évekből, mindkettő 1699-ben jelent meg. A következő nyomtatvány ugyanitt 1702-ben hagyta el a sajtót. Valamennyi román nyelvű, és cirill betűs. (Ld: Szabó Károly RMK.II/1951, 2103 és Sztripszky 2691, 2707.) Nem valószínű tehát, hogy ott helyben, a nemesség kihirdetését követően készült volna a kérdéses nyomtatvány, egyszerűen, azért mert nincs nyoma annak, hogy Gyulafehérvárott az ortodox érseki nyomdától független más, latin betűs új is működött volna. (V. Ecsedy Judit: Cirill betűs könyvnyomtatás a 17. századi Erdélyben. Mksz. 1994/2: 155-175.)

Az azonosításhoz a nyomravezető az N inicialé volt, amelynek történetéhez az egyetlen szakirodalom Ecsedy Juditnak "A híres Szentzi Ábrahám nevezetes váradi typográfiája" címen megjelentetett cikke. A XVIII. tábla második sorában, középen ennek az inicialénak a tökéletes mását találni. Ő /azonban 1667-ben

elhunyt, betűkészletét később a hírneves tipográfus Misztótfalusi vagy Tótfalusi Kis Miklós használta. (A szerző közlését és tájékoztatását ezúttal is köszönöm.) A kérdéses N iniciálé a Haiman György féle iniciálé-sorozatok egyikében sem található. (Ld. Haiman György: *"Kis Miklós Kolozsvárott használt régi, kolozsvári elődeiől átvett betűinek mintái"* in Haiman Gy. *Tótfalusi Kis Miklós a betűművész és a tipográfus élete műve betűinek és nyomtatványainak tükrében*. Magyar Helikon, 1982. 79. o., 52. sz. ábra). Méretét tekintve (6X6 cicerós) és a díszítő elemek jellege, rajzolata valamint a római kapitálisnak megfelelő betűtest (a száraz egymáshoz illesztése, a talpak kialakítása) alapján is kétség kívül az idézett Haiman-féle iniciálé-sorozatok 7. sorába illeszkedik, amely betűsorban egyetlen N sincsen, bár az M megkettőzve szerepel.

Az oklevél kedvezményezettjének, a szóban forgó Mikola Lászlónak a neve és Tótfalusi Kis Miklóse 1702-ben együtt szerepel egy nyomtatványon, tehát kapcsolatuk, ha korábról nem is de 1702-ből dokumentálható. Mi több, maga Mikola László a szerzője ennek a 4°, [4] lev. terjedelmű nyomtatványnak melynek a címe: *Genealogia. Nobilissimae et Magnificae familiae Mikolarum ex antiquis et authenticis instrumentis literalibus a Ladislao Mikola de Szamosfalva compilata et ejusdem sumptibus impressa*. (Ld: Szabó RMK.II/2110, Haiman György: *Tótfalusi Kis Miklós nyomtatványainak bibliográfiája*. 96.sz. in i.m.) A benne foglaltak igazolására keletkezhetett, ez utóbbival egyidejűleg I. Lipót oklevele is de nem kizárt az sem hogy jóval korábban, valamikor a kihirdetése után.

Tótfalusi Kis Miklós tipográfusi magatartására vall a nyomtatvány tagolása (bevezetése, rendelkező szakasz, aláírások, azok ellenjegyzése) a tipográfia eszközeivel. Továbbá a tipográfia eszközeivel képes bizonyos adatokat kiemelni, így érzékletessé teszi az aláíró és a hitelességet igazoló személyek közötti rangkülönbségeket, segít kiemelni a neveket a rangokkal és címekkel pontos, ám hosszás szövegből. Haiman György szavaival *"szövegközpontos szemlélet"*-ével a *"közlésfunkciókat"* különböző *"formaelem alkalmazásával teszi szemléltető módon érzékelhetővé"*. (Ld: Haiman György i.m. 96. l.)

Az első levél rektóján, az N iniciálét követően, az első sorvégig, a 2. sorban csak a szó kezdőbetű áll 24 pontos *"Clein Canon Romein"* verzálissal, az *Amsterdami betűminta* (ld. Haiman Gy. i.m. I.sz. melléklet) megnevezései szerint. Az oklevél további, rendelkező részének a szövege 11 pontos *"Mediaen Romein"* antikva és 12 pontos, keskeny, kurziv *"Augustin Curs"*.

A második levél rektóján az aláírások megkülönböztetésére, az uralkodó nevéhez az oklevél rendelkező részében alkalmazott 11 pontos antikva típus majuszkuláit alkalmazta, Kollonich Lipót, kardinális, esztergomi érsek esetében a nevét, az oklevél szövegében alkalmazott 12 pontos keskeny kurziv típussal, a címét, rangját a 11 pontos antikvával szedte és a lap alján, a jegyző Joannes Domaniszki[l] nevéhez a 11 pontos vastag *"Mediaen Curs"*-t választotta. A második levél verzóján vagyis az oklevél 1698. évi Junius 7.-iki gyulafehérvári kihirdetését bizonyító aláírás Alvinczi Péter neve és címe a Kollonich érsek nevének és címének betűtípusait ismétli meg, de fordítva, a név áll antikvával, a rang pedig kurziváltan.

Az N iniciáléhoz hasonlóan, a rendelkező rész élén álló M is az elődöktől átvett karakter, ugyancsak használatban volt már 1698-ban vagy azt megelőzően is. "Kis Miklós Kolozsvárott használt régi, kolozsvári elődeitől átvett betűinek mintái" (Ld. Haiman Gy. i.m. 39. o., 24.sz. ábra) között találjuk. 32 pontos, jellegzetességei, közé tartozik a függőleges száraz vastagsága, az első szár igen enyhe jobb irányú dőlésszöge, amely a tetején görbületbe végződik, valamint középső V és a két függőleges találkozásánál kifelé mutató függőleges vonala, a vonalvastagságának megfelelően, jobbra vastagabb, balra vékonyabb. Megegyezést találunk többek között az 1698-ban nyomtatott *Szathmárnémeti Mihály: Monumentum Vitae et Mortis*. című, Szabó Károly féle RMK.II/1923, 2° nyomtatvány címlapjának kezdő sorában alkalmazottal. (Ld: Haiman i.m. VI. melléklet 61.sz. példa.)

A nyomdát illetően árulkodó lehet bizonyos jellegzetes ligatúrák: *ct*, *sl* és *sz* valamint jelek: meghatározott alakjának az együttes alkalmazása.

Az 1702-ben, a Mikola Lászlótól kiadott Genealogiában a kérdéses ligatúrák és a & jele is ugyanabban az alakban fordul elő. (Ld: Szabó RMK.II/2110.) A ligatúráknak és a & jelének ezt a változatát Misztótfalusi Kis Miklós más, korabeli nyomtatványában, pld. az RMK.II/1995.-ben a főszövegben alkalmazta, megkülönböztetésül az előző nyomtatásához használt, régiesebb változatoktól. Ugyancsak Kolozsvárott, 1702-ben jelent meg más I. Lipót által kiadott oklevél (Ld: Petrik VIII. 336.l. ism. M. ksz. 1914: 160. l., 1918: 87.l.) Telegdi Pap Sámuel kiadásában akinek, mint azt V. Ecsedy Judit megállapította, a nyomdakészletét Misztótfalusi teljes egészében örökölte és a könyvnyomtatást is ezzel együtt azonnal folytatta. Számos kapitális és kurziv írásjegy, a & jele, a számjegyek is egyeznek ellenben a *ct* ligatura a fölfelé ívelő változata helyett, ezúttal a régiesebb (más esetekben Misztótfalusi által is alkalmazott) vagyis a *t* felső pontjához alulról hurkolt változatban fordul elő. Következés képen az összehasonlítás céljára kiválasztott ligatúrák, a számjegyek, és a & jelének azonos változatai együtt - a rendelkezésemre álló kiadványokkal összehasonlítva - kizárólag a Misztótfalusi által megjelentetett Genealogiában fordulnak elő.

Az *sz* nyomtatványunkban is pontosan abban az alakban jelenik, meg mint amelyről Ecsedy Judit megállapította: "Tótfalusi Kis Miklós saját metszésű, jellegzetes betűje [itt a pontos rajz áll], amely utóélete során hosszú évtizedekig jellemzője marad a kolozsvári nyomdászatnak." (V. Ecsedy Judit: *A régi magyar nyelvű nyomtatványok betűkarakterei (1533-1800)*. in Magyar könyvszemle 102. 1986/4: 255. o). Bár a szóban forgó nyomtatvány szövege latin, a tisztviselő, *Joannes Domaniszki* nevében, a 2. levél rektóján az utolsó sorban ez a magyar *sz* fordul elő. A XIV-XVII. sz. magyar családneveket az okleveles források alapján összeállító *Kázmér Miklós* szótára és bibliográfiája alapján megállapítható, a családnév különböző lejegyzései dacára az *sz* hangértéke *cz*-nek felel meg. Akár az egyik, akár a másik hangértéket vesszük is figyelembe, az *s* vagy a *c* és a *z* ligatúrával összevont alakjára érvényesnek elfogadható a magyar nyelvű nyomtatványokra vonatkozó fenti megállapítás. Ebben az esetben nem kétséges, Misztótfalusi Kis Miklóstól származik a karakterkészlet is és a kiadás helye Kolozsvár.

Bár a kiadás évét nem sikerült az 1698-1702 intervallumnál pontosabban meghatározni a tipográfiai jellemzők segítségével, a fentiek értelmében nagy a valószínűsége annak, hogy inkább 1702 körül készült és nem korábban.

Az általunk ismertett nyomtatvány nem szerepel a Haiman György által írt Misztótfalusi tipográfiai és nyomdászati életművét ismertető kötetében, az általa Soltész Zoltánnétól idézett Misztótfalusi ismert nyomtatványainak a bibliográfiájában sem. A tárgyat képező nemesi kiváltságot adományozó 1477.-évi oklevelet és a megerősítését ugyanígy nem említi a Szamosfalvi báró Mikola László által h. és ny.n., 1731-ben megjelent "Historia genealogico-Transsylvanica". Mi több, a kéziratár J 235 jelzetű, 1780 körül lejegyzett *Kaprinai kézírásával* feliratú könyvkatalógusában Mikola László családi genealogiáinak és a családtörténetének 1702, 1712 és 1731. évi kiadásai szerepelnek de ennek a nyomtatott oklevélnek itt sincs nyoma.

RMK.III

1. 1540, Antwerpen

Wernher Georgius:

Georgius Vernerus Adamo Carolo Regio Consiliario et secretario S. D.
fol.D₆V-D₇R

In: Lang, Johannes Silesius: Ad Iesum Christum dei filium, pro Christianis contra Turcas -- elegia. Philippica prima. (Ad sacratissimi Romanorum Regis Ferdinandi, in Regno Hungariae consiliarium primum Georgium Vernerum Silesiorum. Philippica secunda.) Antverpiae, apud I. Gymnicum exc. I. Crinitus, 1540. fol.A-G⁸,H⁷⁺¹[=pp.126] - 12°

[Előzőleg: Hb 5579, MV 3 (=Vet.40/81)]

RMK.III/84/a jelzeten

A Philippica secunda önálló belső címlappal, füzetjelek alapján az elsővel közös kiadványnak tekintendő terjedelme, külön-külön A-D⁸[=32] lev., E-G⁸,H⁷⁺¹[=31]lev.]

[Vö: BNH L 66., App. I/272.: Joannes Lang, Viennae Pannoniae, 1539, Joannes Singreniusnál megjelent azonos című, 4°: App. I/272: 32 lev., BNH L 66: 29 lev.]

2. 1586, Lipcse

Bihari Vietoris, Lucas:

Epigramma Lucae Vietoris Biharii ad spectabilem et magnificum dominum D. Casparem Magochi. aliud ad egregium ac vere nobilem virum D. Blasium Moricz. pp.508-510.

In: Dresser, Matthaeus: Matthaei Dresseri Isagoges historicae. Pars prima, millenarios mundi quatuor. Additae sunt orationes duae. I.De monarchiis. II.De ordine, et veritate historiarum. Lipsiae, 1586, (typis Georgii Defneri). pp. [28],592, 1 t., sign.typogr. - 8°

Posszessorok, 1.:az egybekötött pars 1-2 [kötéstábláján, elől] MMN 1588, 2.:Coll Soc.Jesu Posony ad S.Salv. 1692 .

[Előzőleg: Ga 3057, MV 404/pars I.]

RMK.III/168/A jelzeten

[Ld: VD/16 D 2712, Adams D/898 - BNH D 341, App.I/514]

3. 1595, Prága

Gabelman, Nicolaus:

Oratio funebris, super obitum illustris ac generosi Austriae juvenis Honorii a Konigsperg, L[ibero] B[aroni] in Pernstain. ... Habita in exequiis Sebastianis, 8 Decemb. Anno [15]94. Ex lege belli. Autore Nicolao Gabllman[In fol.] 1-45. - (Epicedia cum tribus interlocutorib. Nuncio, Milite, Cive, lugentis.[In fol.] 45V-46V - Idem de eodem, Hungero et Germano interlocutoribus. [In fol.] 47. - Epitaphia.[Ludovici II. regis.In fol.]) 47-48.

Pragae, (1595), typ. Otthmarians. 48,[I] fol. - 4°/

[Előzőleg: MV 533, R 199935]

RMK.III/179/c jelzeten

[Ld: BNH G 3. - App.III/1901 -, Pray pars.I. p.472.]

4. 1615, Krakkó

Rakoczy Zsigmond:

De innocentia S.J. testimonium. Nos Sigismundus Rakocii, Dei gratia Princeps Transylvaniae ... significamus ... Colosvár, die 26. Iunii, 1607. p.105.

Protestatio Catholicorum Transyluaniae. Claudiopoli, XX. Iunii, 1607. Franciscus Daroczi de Deregnye, Balthasar Kornis, Balthasar Syluasi, [et al.] pp.106-7.

In: Argentus, Joannes: [címl. nincs!] Ad Sigismundum III. Poloniae et Sueciae Regem ... Ioannis Argenti e Societatie Iesu visitoris Provinciarum Poloniae et

Lithuaniae Epistola De statu eiusdem Societatis in iisdem Provinciis. (Cracoviae, 1615, in officina Andreae Petricovii). pp. [P+6],150 - 4°

[Előzőleg: MV 214]

RMK.III/220/a jelzeten

[Pray pars I. p.72. - Vö: BLC to '75: Ingolstadt, 1616 p.214, - Szabó RMK.III/6090: azonos címmel jelent meg Krakkó, 1620 pp.4,415,28,38 de a fenti RMK szerzőket nem tartalmazza, más szerzőket idéz!]

[Kiad.: Giovanni Argenti jelentései magyar ügyekről 1603-1623. Gyűjtötte és sajtó alá rendezte Veress Endre. Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez.7., Rákóczi Zsigmond levelét ld. a 7. o., Daróczi - Kornis - Szilvási stb. tiltakozó beadványát a 9-10. oldalon.]

5. 1627, Grác

Erdedi Ferenc, Monyorokereki:

Ingenio stat sine morte Decus. Franciscus Erdeödi de Monyorokerek, comes perpetuus Montis Claudii, Abbas S. Georgii in Gyak. pp.3-4.

Esterhassy Ferenc, de Galantha.

Emblema Felicius Alexandro: Herculeum Macedo nodum [...]et Arte potes. Franciscus Esterhassy, Liber Baro de Galantha, Ungarus. p.32.

Forgach Adam, Ghimesi:

Paeon Sophicus. Adamus Forgacz de Ghimes S. Caes. Regiaeq' Majestatis cubicularius, et Praesidii Szecheniensis supremus capitaneus, Ungarus. pp.7-8.

Forgach Zsigmond, comes, Ungarus:

Applausus Gratiarum Gratiensium. pp.26-27.

Szechy Dénes:

Doctrina Domino haud eripi suo potest. Dionysius Szetsi, Liber Baro, Ungarus. p.23.

In: Plausus Illustrissimo ac excellentissimo ... domino Joanni Antonio, principi Crumlovii et Eggenberg cum in Alma Universitate Graecensi propositas e triplici philosophia assertiones publice propugnaret, a lectissima nobilitate quae in eadem Academia politioribus excolitur literis, datus, anno 1627.die 31. Maii. Graecii, 1627, typ. Ernesti Widmanstadii. pp. 41 - 4°

Posszesszor: Collegii Societatis Jesu Timaw[iae].

[Előzőleg Fc 8252, MV 407]
RMK.III/262/a jelzeten

[Ld: Graff 347.]

6. 1649, Bécs

Magyarország. Törvények

Leges Regni Ungariae pro Cisterciensium iure pronunciant. pp. 173-188.

In: Rosenthal, Malachia: Actio Sacri Ordinis Cisterciensis in ea monasteria avita quae ab aliis sine legitima concessione sunt occupata deducta coram augustissimo Caesare Ferdinando III. ceu Rege apostolico et illustrissimis Ungariae proceribus pro Mariani Ordinis Coenobiis in Regno Mariano recuperandis. Causam dicente ex reverendissimi D. Cornelii Abbatis Campililiensis et totius Ordinis Commissarii generalis delegatione Fr. Malachia Rosenthal, eiusdem coenobii professo, SS. Theolog. Baccalaureo. Viennae Austriae, 1649, Matthaeus Cosmerovius in aula Coloniensi. pp.[16],193 - 4°

[Előzőleg: Gb 82, MV 371]
RMK.III/307/b jelzeten

[Ld: Pray pars II. p.288.]

[Kiad. Tartalmazza III.Béla 1183-ban kelt [Privilegia Ordinis Cisterciensis] oklevelét ld. Codex Diplomaticus Hungariae ecclesiasticus et civilis. Studio et opera Georgius Fejér. 1829. Tom. 2., p. 202. - Ezen kívül tartalmaz rövidebb szövegtörödékeket idézi a 7.o.: "Nortmannis natus ... Abbas, qui Pelisiensis erat." azaz a pilisi apát, epitaphiumát, ld. Békefi Remig: A pilisi apátság története 1184-1541. Pécs, 1891, 274-279. o. - A 25-6. o.: Pázmány Péter: az 1629. évi egyházmegyei gyűlés jegyzőkönyvéhez írt kommentárjából "In Append. 2. ad Statut. Synodal. Strigon." [recte:Tyrnaviae, 1629] ld. Pázmány Péter összes műveinek kiadásában - A VI. fejezetben, III.Béla oklevelén kívül idéz még rövidebb részleteket "S. Steph. Regis decret. lib.2. cap.1.", "S.Ladisl. decret. lib.1. cap.24.", "Matth.I. decr.3. art.9., decr.6. artic.11.", "Vladisl.Reg. decr.3. art.58., eiusd. decet.5., art.27., ... decret.6., art.13. ann.1507.", "Ferd.I. decr.Poson.ann.1548.", "Decret. Ferd.I.anno 1560. editum.", "Maximil.Impe. decr.Poson.anni 1567. art.31., eod. art.24. item decret.Poson. anni 1587. art.39. etc.", "Decr.Michael.Szglagi[!] art.7. anno 1458.", "Andr.II. decret. art. 19." marginális kiemeléssel.]

7. 1660, Ulm

[Révai Péter]:

[De Sacrae Coronae Regni Hungariae ortu, virtute szemelv.]

Romulidae cannas ego Varnam notavi [...]. Bl.447.

In: Zeiler, Martin : Martini Zeilleri Beschreibung dess Königreichs Ungarn [...] neben allerley denckwürdigen Geschichten und Haendeln [...] mit einer neuen Zugeb vermehret. Ulm, 1660, Balthasar Kühnen. [16],478,[33] Bl. 17 cm - 8°

[Előzőleg Gb 2718, MV 25]

RMK.III/381/a

8. 1664, Nürnberg

Napragyi Demeter:

[Hungariae periclitantis legatorum ... oratio. Cracoviae, 2 Martii,1595.
röv., német.]

Ambassadeur Demetrius Napragus bey seiner Audienz vor dem König
... der Kron Polen in einer Oration ... geführt. Bl.IV - VII.

(Forgach Ádám):

[]

Relation. Bl.115-124.

In: M(indsight), [Erasmus] C(hristian): Neue und Kurtze Beschreibung des Königreichs Ungarn. ... Beschrieben durch C.M. zum andermal gedruckt und an etlichen Orten von neuem übersehen. Nürnberg, 1664, im Verlegung Johann Hofmanns. [20],379,[5] Bl., 7 T., 3 K. - 24°

[Előzőleg: Gb 1638, MV 516, MV 234]

RMK.III/415/a jelzeten

[Ld: VD 17 Identifikationsnummer 3:008082k :12° - BLC to '75: 222.vol. p.414.
24° - Nagy Júlia: Magyarországot ábrázoló, könyvekben megjelent térképek a XVI. és XVII. században. 343.o. in Studia cartologica. 1956-58. Bp., ELTE, 1958]

9. 1665, Lyon

[Révai Péter]:

[De Sacrae Coronae Regni Hungariae ortu, virtute szemelv.]

Romulidae cannas ego Varnam notavi [...]. p.23.

In: Du-May, Louis: Discours historiques et politiques sur les causes de la guerre de Hongrie et sur les causes de la paix entre Léopold I Empereur des Romains et Mahomet IV sultan de Turquie. Lyon, 1665. pp.[5],184 - 8°

[Előzőleg: Gb 739, MV 51]

RMK.III/418/a jelzetén

[Ld: Kont p.26 - Vö: BLC to '75, RMK.III/7710: Glasgow,1669.]

10. 1666, Bécs

Czobor Imre [kiad.]

Enchiridion piarum Precationum ex variis Sacrae Scripturae et SS. Patrum monumentis olim erutum, nunc denuo impensis ... comitis Emerici Czobor perpetui de Czobor Szent Mihály, liberi baronis in Holicz Sasin, et Eleskoe ... publico usui ... restitutum.

Viennae Austriae, 1666, typ. Mattaei Cosmerovius. pp. [8],432,[8].

[Posszessor 1.pld: [kivakart 1.] - 2.Bibliotheca Monastery BVM. de Csalad Ord. S.P.P.Eae. 1783 - 2.pld: Eremita Zobor]

[Előzőleg MV 334]

RMK.III/425/a jelzetén

[Ld: Graesse tome 6., p.219.]

11. 1684, Amsterdam

Bethlen Miklós: (1642-1717)

[Epistola Nicolai Bethlen ... ad Ministros exules tam Helveticae quam Augustanae Confessionis ex Hungaria per hodiernam persecutionem ejectos ...]

Brief van Nicolaus Bethlen. Oveste Capitein van de Weereldlikke Rechtbank van Advrhely[!]aan de gebannene Praedicanten so van de Switserse, als van de Augusburgse Belijdenisse, ... te Szent-Miklósi, in het Jaar 1675. den 4. Januarii Uwe op het meest verbondene Soon en Broeder in Christo Nicolaus Bethlen. pp.146-188.

Witnyedi István:

[Szemelv.]

Jó Bethlen uram! ... Eperjesen, Június 19-én 1668. évben. - Goede heer Bethlen. pp.156-158. Dubbeld van de Brief van Stephanus Withnyédi aan Nicolaus Bethlen in cijffer geschreeven. pp.160-161. Dubbeld van den Brief van den overleedenen Stephanus Withnyédi, in cijffer geschreeven aan den overleedenen Ambrosius Keczer. pp.162-3.

[magyar rab-predikátorok:]

Brief van de Gevangene Hungarise praedicanten aan de heeren Franciscus Burmannus en Johannes Leusden. By Napels uit de Galeij van S. Januarius, Anno 1675. den 25. Augusti. p. 444-448.

[magyar rab-predikátorok:]

Brief van de Gevangene Hungarise praedicanten aan haare Lands-genooten. Uyt de Galeijen van S. Jannarius by Naples den 25 Augusti An. 1675. p. 448-450.

In: Poot, Abraham van: Naauwkeurig Verhaal van de Vervolginge aangerecht tegens de Euangelise Leeraren in Hungarien ... t'Amsteldam, 1684, Timotheus ten Hoorn. pp. [24],450, kopergr. 13. - 4°

[Előzőleg Gb 4r 414, 1.pld: MV 388., 2.pld: 1429/952: MV 320]

RMK.III/520/a jelzeten

[Ld: BLC to '75 vol.262., p.407. - App.II/1114.]

[Kiad: Bethlen Miklós levelei.(1699-1716). Régi magyar prózai emlékek. [Szerk.] Jankovics József. VI/2 köt. 1987. p.1159-1180. [Epistola Nicolai Bethlen ... ad Ministros exules tam Helveticae quam Augustanae Confessionis ex Hungaria per hodiernam persecutionem ejectos]Tiszteletes, tudós és kegyes férfiak, nekem a Krisztusban szerelmes Atyáim! ... Szent-Miklóson, Január hava 4-én, az 1675-dik esztendőben. Néktek a Krisztusban fiatok és lekötölezett testvéretek Bethlen Miklós. (Ford. Rácz Károly); vö: Szabó RMK.II/1400 (Bethlen Nicolaus:) Apologia Ministrorum Evangelicorum Hungariae. (Kolozsvár), 1677; vö: Szabó RMK.III/2938: In nomine Domini Nostri Jesu Christi ... Apologia Ministrorum Evangelicorum Hungariae ... opposita Iudicio Tribunalis Posoniensis[etc.]. Utrecht, 1678.

- A Witnyédy és a pseudo- Witnyédy levelek kiadásai. Latinul Lichner Pál in Burius Johannes: Micae historico-chronologicae Evangelico-Pannonicae [gr:]skiagraphicos (?) collectae et adumbratae opella vigilaci diutina Johannis Burii ... pastoris germanici Carponensis nunc Jesu Christi exulis duodecennis anno vero Christi MDCLXXXV et insequentibus in ordinem redigi coeptae. Ex autographo Posoniensi edidit Paulus Lichner. Posonii, 1864. p.17, 18. [pseudo-]Witnyédi levelek. - Wittnyédy István leveleskönyve, mss. MTA Kt. kéziratárában. Ebből Witnyédi István levelei 1652-1664. [Vál. kiad.]Közli Fabó András Magyar Történelmi Társ 15-16. köt. 1871. nem tartalmazza. - Stephanus Vitnyédi de Musai Nicolao Bethlen. Hodie decima Maji dominationis vestrae literas Eperiessini accepi ... Deus nobiscum; quis contra nos? p.18: Stephanus Vitnyédi de Musai Ambrosio Keczer. Nonnihil valetudinarius sum. ... Ego hic non dormiam. Datum Posonii 30. Dec. anno 1669. Magyarul Bethlen Miklós idézi levelében amelyet Poot is közöl ld: Bethlen Miklós levelei.(1699-1716). [Szerk.] Jankovics József. Régi magyar prózai emlékek. VI/2 köt. 1987.:Eperjes Junius 19. p. 1165. - Eperjes 1669

május 10. p.1167-1168. és a rejtjelezett levelek kiad.: Sárosparkai Füzetek 1863. 557-9. l.]

12. 1691, Napoly

Joannes, szent, Capistranus:

[Epistola Calixto III. ex Salankemen, 1456 aug.17. Rövé., olasz.]

Beatissimo Padre ... Dio il Signore degli Esserciti ha operato il tutto, e a lui sia gloria ne'secoli de'secoli. pp.145-6.

In: Cataneo, Tomaso: Vita di S. Giovanni da Capistrano minore osservante di S. Francesco descritta da --. Parma, 1691, s.typ. pp. 176 - 4°

Posszessor: Nicolaus de Neuboger[Neuberger?]

[Előzőleg: MV 506, MV 236]

RMK.III/554/b jelzeten

[Ld: Chiappini 1927, p.225/302: Salankemen 1456 aug.17.: Kapisztrán hírül adja III. Callixtusnak a nándorfehérvári győzelmet.]

[Vö: RMK.III/7101 pp.570-572.]

13. 1691, Napoly

Zrinyi Ilona:

All Eminentiss. Card. Bonvisi Nuntio Apostolico nella Corte Cesarea, e nostro Amico. La Principessa Sdrini. Trenzino, 1688. pp. 60-61.

In: Badiale, Giacomo: Historia delle correnti guerre d'Ungaria ... e fattioni successe nelle Campagne 1688, 1689. 1690 e parte del 1691 che continuano li due Tomi di gia dati alla luce dall'autore D. Michele Lopez. Napoli, 1691, Camillo Cavallo. pp. [18],549,[3], 15 fig.chalcogr. - 8°

Posszessor[?] Gemelli

[Előzőleg: Gb 153, MV 539, MV 217]

RMK.III/554/a jelzeten

14. 1693, Köln

Magyarország. Törvények, kivonat:

Que les privileges de la Hongrie etoient entierement violez [...]. pp.15-16.

Thököly Imre:

[10 pont a vallásról a Tiszántúli 4 kerületet szabályzó rendeletben.
Kivonat.] pp. 107-7.

Thököly Imre:

Discours du comte de Tekeli contenant les raisons, que les Hongrois
ont de prendre les armes contre l'empereur. pp.178-193.

Thököly Imre:

Manifest du comte de Tekeli, publie au mois de mars de l'an 1688.
pp.232-237.

In: [Leclerc, Jean]: Histoire d'Emeric comte de Tekeli Par ****. Cologne,
1693, chez Jaques de la Verite. [2],280,[12] p., 2 pl. - 12°

[Előzőleg MV 438]

[Vö: 2.kiad.Szabó RMK.III/7011, App. II/1443 szintén 1693. évi de más kiadás.,
megegyezik az 1694. évi kiadással, ld. Szabó RMK.III/7025, App. II/1447.]

16 variánsa

Mindenben megegyezik a 16.-al, kivéve a 2 illusztrációt, miként a Szabó
RMK.III/7011 példányai úgy ez sem tartalmazza.

[Előzőleg MV 88]

RMK.III/565/c jelzete

15. 1694, Köln

Szabó RMK.III/7025-höz hasonlóan 2. átdolgozott, bővített kiadás, 2 évvel
hosszabb időszakot ölel fel, de valamennyi kiadás közül az egyetlen amelyik
térképet is tartalmaz, valamint egy betoldott rövid 7 soros passzust, Thököly
képességeinek jellemzése kedvéért így a szöveg tördelése a 7-29. oldalig eltér a 7025
kiadás példányaitól.

[Előzőleg Gb 193, MV 439]

RMK.III/569/a jelzeten]

16. 1703, Helmstedt

[Ransanus, Petrus:]

[Mátyás király epitaphiuma.]

p.314.

In: Maderus, Joachimus Joannes: De bibliothecis nova accessio collectioni
Maderianae adiuncta a J. A. S[chmit] D. Helmstadii, 1703, typ. et sumtibus Deorg-
Wolffgangi Hammii. pp. [4],352,[28] - 4°

Posszessor: ExBibliotheca Conventus Ratisbonensis Carmelitarum
Discalceatorum
[Előzőleg: Gc 4r 211, MV 378/collig.2.]
RMK.III/616/d jelzeten

[Ld: BLC to'75 vol.207., p.192.]

17. 1704, Bécs

Kollonich, Lipót:

[Epistola]

Nos Leopoldus S.R.E. Presbyter Cardinalis Tituli S. Hieronymi
Illyricorum, Archi Episcopus Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis ...
Viennae, 3. Junii 1699. p. 205-207.

In: Sanctus Felix, Joannes a: Triumphus misericordiae, id est sacrum ordinis SSS.
Trinitatis institutum redemptio Captivorum cum adjuncto ecclesiastico-historico
universi ordinis. Viennae Austriae, 1704, typ. Joannis Van Ghelen. pp.[22],255 -
8°

Posszessor: Bibliotheca PP Trinitariorum Viennae

[Előzőleg: MV 505, MV 237]
RMK.III/618/a jelzeten

18. 1705, Helmstedt

Ranzanus, Petrus:

Rantzovius (laudatio Matthiae, Ungarorum regis) carmen. p.157.

Ungnad David:

[Epigramma]

p.157.

In: Maderus, Joachimus Joannes: De bibliothecis accessio altera collectioni
Maderianae adiuncta a J. A. S[chmit] D. Helmstadii, 1705, typ. et sumtibus Deorg-
Wolffgangi Hammii. pp.[8],348,[14] - 4°

Posszessor: ExBibliotheca Conventus Ratisbonensis Carmelitarum
Discalceatorum

[Előzőleg: Gc 4r 211, MV 378/collig.3.]
RMK.III/619/c jelzeten

[Ld: BLC to'75 vol.207., p.192.]

19. 1709 Bécs(?)

Keresztély Ágoston, százsz-zeitzi herceg, esztergomi érsek, [1707-1721]:
Mandatum eminentissimi et serenissimi Cardinalis (Christiani Augusti) de
Saxonia, etc. uti primatis Regni Hungariae, etc. Posenii, Die tertia mensis
Octobris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nono C.A.
Cardinalis de Saxonia, Primas Regni Hungariae ex mandato ... domini
(Ulysses Jos.)cardinalis (Gozzadinus)L.S. Bernardus Heidfeld,
protonotarius apostolicus). Annexo Brevi Pontificio (Clemens, XI.
Romae, apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo piscatoria. Die
XVII. Augusti, MDCCIX.). - Ihro durchl. Eminenz des Herm (Christian
August) Cardinaln zu Sachsenzeit, etc. als Primaten des Königreich
Hungarn, etc. ... Befelch-Schreiben samt Ihrer Päbstl[icher] Heiligkeit
(Clemens, der XI.) Briefff.
[S.l.et typ., 1709?] pp.[8] - 8°

[Előzőleg: MV 582, MV 134]

RMK.III/627/a jelzeten

[Vö: Hubay/1167-1168.: 1 lev., 2°.]

RMK. IV.

Őrzési helye az Régi Nyomtatványok Osztálya. Katalogizálása
folyamatban van.

1. 1552, Krakkó [?]

[]

[Epitaphium Ludovici regis Hungariae.]

Umbra ad pium viatorem. Epitaphium. Fol.B₄

In: Franconius, Mattias(!), Dalmata: Oratio ad clarissimos Hungariae proceres ...
ad commissionem ill. principis electoris do. Ioachimi Branden[burgensis] Accessit
Hungariae deploratio. (Spectabili et magnifico domino Petro Petrowich, de
Swraklin, Themessien stc. ... S.P. Matth. Franc. Cracoviae á natali Christiano, 1552
[in fol:]A_{2v}: [S.l. et typ.] Fol.[10], 1 fig.xylogr. - 8°

[Csonka, A_{1,4}, B_{1,6} levél hiányzik.]

[Előzőleg MV 319]

[Ld: Pray pars I. p.417.]

2. 1553, Krakó

Nowopolczyk, Wojciech:

Scopus biblicus Veteris et Novi Testamenti. Authore Alberto Novicampiano. (Illustrissimo principi Ioanni Sigismundo, Ioannis Regis Hungariae, Dalmatiae, Croatiae filio, Duci Opoliensi, Ratiborien. etc. Albertus Novicampianus s.p.d. [...] Calend. Iulii Anno Domini 1553. [in fol:2-10.]. Alberti Novicamp. epistola [...] domino Spitconi Iordan de Zakliczin [...] Regni Poloniae Thesaurario supremo, [...] s.p.d. [s.l. et a.] Vale studiosorum summe Mecoenas [in fol:11-12.].)

Cracoviae, 1553, Lazarus Andree exc. fol.[12],CCVIII,[6] 2 fig.xylogr. - 8°

Posszessor: 1. Ex libris P.F.Erasmi Maczkowsky[?](Machowsky) Augustiniarum de Neentia[?] Superiorum, 2. Dr Ballagi Aladár, 3. Bp. Egyetemi Kt. 6272/948.

[Előzőleg: Aa 2698, MV 401]

[Ld: Wierzbowski /repr. 1961/ 141., - CLP [=Catalogus Librorum Polonicorum Saeculi XVI qui in Bibliotheca Iagellonica asservantur.] Tom.II/1760. - BLC to '75 vol.239., p.130. - BNH N 266. - OSZK-MV K 17. p.368.]

[Vö: App.I/449: Scopus biblicus. Antverpiae, 1572: fol. A7V-A8R ajánlás János Zsigmond magyar királyi hercegnek 1553 jul.dátummal. Megbízója Zsigmond Ágost Lengyel Király, a herceg nagyapja volt.]

3. 1597, [Venance]

Laszlo, szent, I., magyar király:

Decretum 1092 Jun.[in fol.:] aa_{1R}

In: Wion, Arnoldus: Arnoldus Flandrus monachus St. Benedicti de Mantua Sancti Gerardi Sagredo ... Hungarorum protomartyris apostolici vita. ... [Venetia], 1597, Apud Io.Baptistam et Io.Bernardum Sessam fratres. pp. [8],21,10,[1],fol.10 - 4°

[Előzőleg: "Igazgatói páncélszekrény", Ac 4r 31, MV 174]

[Ld: App. I/617]

[A nyomdahely azonosítását ld. Borsa: Clavis p.298.]

4. 1619, h.n

Antwortschreiben an den Fuersten in Siebenbuergen [Gabriel Bethlehem] von den loeblichen Herren Directorn in Boehemen abgangen den 9. September 1619. Jahrs. Auss der Lateinischen in Teutsche Sprache vertiret.

[O.O. u. D.], 1619. Fol.[4] - 4°
[Előzőleg MV 223]

[Ld: Hubay/476. - Vö: App. II/750: Graven-Hage, 1619, by Aert Meuris.]

5. 1637, München

Drexelius, Hieremias, S.J.:

Rosae selectissimarum virtutum, quas Dei Mater orbi exhibet. Pars I[-II].
Monachii, 1637, formis Cornelii Leyserii. pp.[42],555, 1 fig. - 12°

[Előzőleg MV 19]

[A szerző ajánlása Pázmány Péternek szól.]

[Ld: BLC to 1975 vol.87. 155.l.]

6. 1638, Bécs

Lamormainus, Guilielmus:

Ferdinandi II. ... virtute.
Viennae Austriae, 1638 a G. Gelbhaar. S. 116. -

[Előzőleg: MV 377, MV 265]

[114-115. o.: Pázmány Péter levele III. Ferdinandnak, Nagyszombatban, 1637 február 27., töredék. Kiad. Hanuy Ferenc: Pázmány Péter ... összegyűjtött levelei II. köt. 1102., 753. l. A levél a boldog emlékezetű II. Ferdinand halála alkalmából a trónutódnak szól. A szerző egyházi és világi méltóságokkal együtt őt is idézi a II. Ferdinand szentségét bizonyító írások között. - a J 235 L 2.o.-on csak az 1731. évi nagyszombati kiad.]

7. 1672, Grác

Eggerer, Andreas:

Castrum doloris parentandis manibus [...] domini Joannis Petheő liberi baronis de ersee. Sacrae caesareae regiaeque majestatis campestris militiae capitanei in ecclesia Lepoglavensi Ordinis S.Pauli Primi Eremitae. erectum a reverendo p.f. Andrea Eggerer Ord. praefati p.t. residentiae Ulmiensis in Styria priore.

Graecii, (1672), apud haeredes Ferdinandi Widmanstadii. 12 p. - 4°

[Előzőleg: MV 351, MV 340]

8. 1673, Velence

Sagredo, Giovanni:
Memorie istoriche de monarchi Ottomani.
Venezia, 1673 Combi et LaNou. pp.1069 - 2°

Posszessor: 3363 Mircse

[Előzőleg: MV 338]
Ga 4r 1326 jelzeten

9. 1674, Bécs

Bautschner, Marcellinus:
Inscripti heroum nomina flores in Trophaeo illustrissimae familiae
sterhasianae ... [Fig. chalcogr.:] Palladi Esterhasianae Trophaeum. R.
Sturm del., Tob. Sadler sc. Viennae.
Viennae, Austriae 1674, typ. Leopoldi Voigt. [28] fol., 1 fig.chalcogr. - 8°

[Előzőleg MV 367]

10. 1679, Velence

Sagredo, Giovanni:
Memorie istoriche de' monarchi Ottomani di --.
Venetia, 1679, Combi e LaNou. pp. 829 - 4°

Posszessor: 1. ExLibris Joannes Baptista Baronij Presbyt. Veneti S.ID. Ex
Bibliotheca PP. Congregat. Orator. Venetiarum. - 2. 3365 Mircse

[Előzőleg MV 331]
Ga 4r 1337 jelzeten

[Zrinyi Miklósnak a szigetvári hősnek II. Miksa haditanácsában elmondott beszédét
Zsámboki krónikája a XXII. fejezetben eltérő tartalmú szövegezéssel
hagyományozta. Az itt idézett, a költő Zrinyi Miklós szavait és álláspontját adja
vissza.]

[Vö: Graesse: Venetia 1673, 1688, Madrid, 1684, Paris, 1724. - BLC to '75
vol.287., p.207: Madrid, 1684]

11. 1690, Milano

Tököly Imre:

[Capitoli sottoscritti in Constantinopoli 25. Maggio 1683. Excerpta, olasz.]

Teckely Emerico, conte e tutti i Magnati, Nobili e Stati dell'Ungheria [e la] Porta Ottomana, Mehemet IV. (Gran Visire Mustafa Cara, al Kajmecan, Visiri del Banco). Capitoli sottoscritti in Constantinopoli 25. Maggio 1683. p.8.

In: Bizzeri, Simpliciano: La Sacra Lega contro la potenza Ottomana. [I.vol.:] Successi delle armi imperiali, polacche, venete, e moscovite rotte e disfatte di eserciti de'turchi, tartari e ribelli ... sollevazioni nella Monarchia Ottomana, origine della ribellione degli ungari ... dall'anno 1683 fino al fine del 1689. Racconti veridici brevemente descritti da -- barnabita milanese. Milano, 1690, Marc'Antonio Pandolfo Malatesta. [6],428,[44] p. - 4°

[Előzőleg MV 490, MV 252]

[Ld: App. II/1407 kommentár nélkül. A mű folytatása, a második kötet 1700-ban jelent meg amit Apponyi nem jelez, az E.Kt.-ban nincs..]

[Kivonat egy május 25.-i egyezség szövegéből melynek előzménye a Szabó RMK.III/6853: Amsterdam, 1684: Proposition que ... Tekely prince ... fit aux Etats et Communauté assemblez a Caschaw. p.242-244 in Le Mercure hollandois ... l'an 1683, [=Apponyi II/1156] és Szabó RMK.III/6883: Linde Van der Amsterdamban, 1685-ben Sobietzki III. János lengyel király és az 1683-év eseményein kívül Magyarország leírását is adja [=Apponyi II/1181] és csak további tárgyalások után zárult le, ld:Szabó RMK.III/6857: Celsissimi principi ... Portae Othomanicae ... Datum ex castris ad fluvium Vagum positis die nona Augusti 1683. p.240-242. in Freschot, C.: Idea generale del Regno d'Ungheria. Bologna, 1684, [=Apponyi II/1099] - Vö: Majláth Béla: A felső vármegyei rendek kassai gyűlésének actái 1683-ból. in: Történelmi Tár 1883:359-374., 541-570.1.]

12. 1697, h.n.

Friedens-Puncten so der Tuerckischen Gesandtschaft in Wien vorgetragen worden.

[O.O u. D., 1697] Bl.[2]. - 4°

[Előzőleg: MV 417, MV 306]

13. 1705, h.ny. n.

Károly Lipót, [V.], Lotharingiai herceg (1643-1690):

Copia de la carta escrita por el Serenissimo Duque de Lorena ... a la magestad del Rey ... Don Carlos Segundo ... Del Campo Imperial y Cesareo de Buda a. 20 de Julio de 1686. Carlos de Lorena.

[S.l. e impr., después de 1705] fol.[1] - 2º

[Lipót, I., Magyarország, Német-Római Birodalom 1658-1705]:

Copia de la carta que su magestad cesarea del Senor Emperador Leopoldo de feliz memoria escribió a la Magestad del Rey ... Don Carlos Segundo ...

Dada en Viena a 31 de Julio de 1686. Leopoldo.

[S.l. e impr., después de 1705] fol.[1] - 2º

[Lipót, I., Magyarország, Német-Római Birodalom 1658-1705]:

Copia de la carta que el serenissimo Senor Emperador Leopoldo escribió a el Marques de Valero ... Dada en Viena a 31 de Julio de 1686. Leopoldo.

[S.l. e impr., después de 1705] fol.[1] - 2º

[Előzőleg: MV 469, MV 272]

Három egybefűzött spanyol nyelvű, 2º levél, címlap és nyomdahely nélküli nyomtatvány. Minden levél előtt egy rövid tartalmi kivonat áll miszerint kettő szerzője a "boldog emlékezetű császár" vagyis a nyomtatvány 1705 után keletkezett. A Buda visszavételekor V. Károly Lipót, Lotharingia. hercege (1643-1690) és I. Lipót Magyar Király és a Német-Római Birodalom Császára (1658-1705) a hősi halált halt Manuel Diego, Bejar hercegeének érdemeivel kapcsolatban írt II. Károly spanyol királynak és az elhunyt családjának. A hercegi családot rokoni szálak fűzték a császár nővérehez. - Kiad.: Apponyi Sándor Hungarica katalógusának II./1093. sorszám alatt említi Francisco Fabro Bremundannak, a Császári Tanács északi ügyekkel megbízott titkárságán működő latin tolmács és titkárnak a Lipót Császár és a Szent Szövetség illetve a Török Birodalom között, 1683-tól folytatott háborújáról írt két kötetes munkáját (1684, Madrid). A valószínűleg részben ezekkel azonos levelekről az 1687-ben megjelent 3. folytatás kötetnél tesz említést. A három levél másolatról készült nyomtatvány, a leveleket bevezető passzus értelmében későbbi mint az Apponyitól idézett kiadás.

14. 1710, Bécs

Index omniumque in Hungariae mappae novissime edita reperiuntur locorum, fluviorum, montium, ... - Register aller in der jüngst herausgegebenen neuen Ungarischen Land-Karten befindlichen Oerter, Flüsse, Berge ...

Wienn in Oesterreich, 1710 bei Anna Francisca Voigtin Wittih. fol.[11]. - 2º

[Előzőleg [J.C. Müller térképe nélkül.] MV 277]

[Melléklet Johann Christoph Müller: Augustissimo Romanor. Imperatori Josepho I. Hungariae Regi ... mappam hanc Regni Hungariae ... cum adjacentibus regnis et provinciis ... ex optimis schedis collectam D.D.D. eiusdem S. Majestatis Camera Regia Hungarica A.C.MDCCIX. opera J.C. Mülleri S.C.M. ingen. című és feliratú térképéhez. (Wien, 1709, I.A.Pfeffel et C Engelbrecht.) - Ld: Szántai 1996: Müller J.C./1.]

15. 1712 [Bécs?]

Károly, III. magyar király, VI. császár, Német-Római Birodalom:

[Ratificatio et confirmatio punctorum pacificationis Szathmariensis.]

Nos Carolus VI Dei gratia electus Romanorum Imperator ... Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die Trigesima Mensis Martii, anno Domini Millesimo Septingesimo Duodecimo. [Sigillum, signumque mpp.:] Carolus. [Signum mpp.:] comes Nicolaus Illésházy, Ladislaus Hunyady.
[Viennae, 1712], s.typ. fol.[6] - 2°

[Előzőleg MV 534, MV 208]

[Ld: Hubay /1191. - Az RMK.III/7281 megerősítése]

16. [1717] Czestochova

Rákóczy György, II. Erdélyi fejedelem:

Mandatum Rakocii ad Polonos. ... Datum in castro nostro Coles Monostoriensi, die ultima Decemb. Anno 1656. pp.87-88.

In: Kordecki, Augustinus: Nova gigantomachia contra sacram imaginem Deiparae Virginis a Sancto Luca depictam et in Monte Claro Czestochoviensi apud religiosos patres Ordinid S. Pauli Primi Eremitae in celeberrimo Regni Poloniae coenobio collocatam. Per Suecos etc. alios haereticos excitata. ... conscripta a reverendo P.F. -- Ord. protunc Clari Montis Priore nunc 3.reimpr. Clari Montis Czestochoviensis, [1717], typ. Clari-Montis Czestochoviensis. pp. [6],146 - 8°

Posszessor: Bibliotheca (V.C[onven]tus) Sassiniensis Ord.S. Pauli primi Eremita 1770" - Ad usu F[rat]ris Caroli Erdody Ord. S.Pauli primi Erem."

[Előzőleg: MV 297]

[Kiad. II. Rákóczi Györgynek a Lengyel Királyság Rendéihez intézett Mandatum - Ausschreiben kiadásait vö. németül Szinnyi XI/488.h., Szabó RMK.III/1953: Copia desz jenigen Manifests welches Ihr Fürstl. Gn. Georgius Ragoczy Fürst in Siebenbürgen, an die Staende desz Konigreichs Pohlen überschicket. Sampt der

Beantwortung auff vorstehendes Manifest. Schloss Monstereus den 31. Decembr. Anno 1656. Viennae, 1656, 4r [4] lev., Hubay/591 - Holland-latin: Szabó RMK.III/1981: Cleve, 1657, 4r [4] lev. - Szabó RMK.III/2000. és 6370., a latin nem betűhív de azonos tartalmú szövegek.]

17. 1719 körül, h. n.

Bodenehr, Gabriel, (1664-1758):

Europens Pracht und Macht in 200. Kupfer-Stücken worinnen... Städte, Festungen, Schlösser, Klöster ... Wasswerfälle dises Volckreichen Welttheils vermittelt anmutiger und eigentlicher Prospecte, sambt kurzer geographischer Beschreibung ... vorgestellt werden. Verlegt und herausgegeben von Gabriel Bodenehr Burger und Kupferstecher in Augsburg.

[Augsburg, c.1719-], Gabriel Bodenehr. [3] fol., 200 fig. chalcogr. [haránt] 21 cm. - 4°

[Előzőleg MV 271]

I. Függelék

Szabó Károly Régi magyar könyvtárának a tételszámai szerinti sorrendben, fettel amely **hazai példánya nem ismert**, aláhúzva azok amelyeknél a Budapest Univ. nem szerepel őrzőhelyként sem Szabó Károlynál sem a pótfüzetekben. Az RMK tételszámok utáni zárójelben a jelenleg érvényét veszített MV jelzet áll.

RMK.II: 328-329 (ld. RMK.III/6090)

RMK.III:

1027 (MV 381), 1287 (MV 253), **1474** (MV 119), **1718** (MV 280), 2816 (MV 59 csonka), 3344 (MV 389f), **3571** (MV 283), 3792 (MV 326), 3982 (MV 467), 5085 (MV 99), 5135 (MV 101), 5271 (MV 465), **5374** (MV 435), 5375 (MV 434), 5377 (MV 514), 5502 (MV 370), 5511 (MV 22), **5573** (MV 175), 6090 (MV 40, 468), 6119 (MV 230), 6209 (MV 43), 6339 (MV 286), **6357** (MV 198), 6427 (MV 227), 6476 (MV 360 177-232. o. hiányzik), 6579 (MV 210), 6615 (MV 37), 6617 (MV 497), 6623 (MV 231), 6692 (MV 129), 6730 (MV 405), 6807 (MV 87), 6849 (MV 90), 6857 (MV 445), 6861 (MV 476), 6904 (MV 146:1.pars), 6916 (MV 182), 6920 (MV 146:3.pars), 6921 (MV 146:4.pars), 6931 (MV 147), 6944 (MV 440), 6967 (MV 309), 6974 (MV 145), 7011 (MV 88, 437), 7025 (MV 91, 439), 7077 (MV 300), 7101 (MV 282, 2r 12), 7163 (MV 299), **7213** (MV 96), 7215 (MV 455), 7216 (MV

454), 7294 (MV 500), 7303 (MV 95), 7333 (MV 103), 7427 (MV 150), 7498 (MV 436), 7524 (MV 93), 7525 (MV 448), **7590** (MV 267), 7594 (MV 264, 379), 7608 (MV 250), 7655 (MV 154), 7685 (MV 2r11), 7688 (MV 366), 7701 (MV 333), 7758 (MV 63), 7769 (MV 328), 7782 (MV 248), 7783 (MV 50), 7785 (MV 68), 7788 (MV 66, 446), 7795 (MV 73), 7796 (MV 186), 7799 (MV 470), 7801 (MV 146:2.pars), 7805 (MV 316), 7807 (MV 148), 7815 (MV 73), 7817 (MV 149), 7818 (MV 469), 7821 (MV 82), 7823 (MV 224), 7826 (MV 80), 7827 (MV 498), 7829 (MV 81), 7833 (MV 83), 7835 (MV 84), 7837 (MV 73), 7841 (MV 85), 7842 (MV 139), 7879 (MV 322).

II. Függelék

Toldy Ferenc: Tudományos nagy szükségletek

MTA Kézirattár, Tört. 27/18

“Egy Bibliotheca Hungarica vagyis egy rendszeresen szerkesztett sorozata mindazon kútfőknek, egyéb segédeszközöknek és kész dolgozatoknak mik a nemzet polgári, egyházi, hadi,[törölve: szépismei, föld] tudomány és irodalmi, művészeti, kereskedelmi, műipari és gazdasági, úgy népismereti történetéhez [betoldva:]és földiratóhoz (ide értve a természeti földrajzot is) tartozók immár léteznek. Ezek részint nyomtatva, részint kéziratban vannak. Pontosán feljegyzendő itt a hely is hol a ritka nyomtatványok s a kéziratok találhatók. Hogy azok is feljegyzendők, mik tudhatólag a külföld könyvtáraiban vannak; sőt azok is miknek egykor léteztek vagy létezését tudatik de nem a hely hol? miszerint ezáltal a kutatók figyelme ezekre is vezettessék - magában értetik. A legillőbb időhatár a forradalom vagyis április 1848. Ezzel van a magyar nemzet európai létének első nagy szakasza, egyszersmind első évezrede berekesztve. Ez alkotja a magyar nemzet és állodalom múltját és zárköve a történetnek. A jelenidő[törölve: szép]vel új kor, új élet, új történet kezdődött.

- Könyvtárainknak magyar érdekekben kiegészítése. még igen sok becses, nélkülözhetetlen könyv és kézirat van, mi azokban még nem létezik, s még ez így van a tudománynak közhasználatára léssen még nem áll, sőt a jövőndőség(!) számára nincs biztosítva. - E részben pedig a múltával megállapodni nem szabad; minden apróság, melyet a jelen hoz, annál inkább követeli a könyvtárak gondoskodását, minél nehezebb azokat idővel hiány nélkül beszerezni.

- E kettős célra szükséges valamennyi hazai s a gazdagabb külföldi könyv és levéltárakat beutazni, s mindent mi azokban hazánkat s nemzetünket illető, nálunk nem ismeretes létezik, megismertetni s részint hív másolatokat is készíttetni.

- A magyar történeti kútforrások kiadása melyet már az academia is tervezett. Ennek osztályai lennének:

- a) scriptores
- b) codex diplomaticus
- c) codex epistolares
- d) leges et diaria actaque comitalia - amennyiben emezek még ki nem valának adva.
- e) nevezeteseb státusiratok gyűjteménye.
 - Valamennyi a XVI. századot megelőző magyar iratok kiadása. E nélkül egy ómagyar nyelvtan, egy teljes m. szótár s a nyelv történetének megírása lehetetlen.
 - Egy [törölve:betűrendes]magyar könyvészeti lexicon de évrendes és rendszeres mutatókkal.
 - A XVI. századi költők teljes, a XVII. és a XVIII. századiak válogatott kiadása.
 - Egy magyar írók és művészek életrajzi lexicona. Az enyém H-ig haladt előre.
 - A magyar nyelvjárások nyelvtani és szótári teljes ismeretének utazások által eszközölt kimerítő előadása. Az acad. akarta ezt de n. volt költsége reá.
 - A népmondák tüzetes összegyűjtése. A két Grimm munkája (Deutsche Sagen) példányul(sic!) szolgálhat. Ez közfelszólítás és egy teljes és jó utasítás által lenne eszközölhető. A Kisfaludy társaság ezt közölhetné.
 - A hazában fennmaradt minden nemű romai és magyar kori feliratok összegyűjtése.
 - A műemlékek rajzai eszközlése.
 - Tudósok és státusférfiak naplóik és levelezéseik beszerzése.

Resumen

Los primeros siglos de la era del invento de Gutenberg coinciden en la historia de Hungría con los de la ocupación turca y al mismo tiempo con la pretensión de integrar el territorio de la monarquía medieval húngara dividido entre la Sublime Porta y la Corte de Viena que como consecuencia provocó por parte de los húngaros guerras, alianzas hora con las potencias protestantes, hora con el mismo turco, movidos por recuperar su independencia. Motivo por el cual una considerable parte de los impresos de autores húngaros o de temas de interés húngaro fueron impresos en el extranjero. Los primeros catálogos para la reconstrucción de la biblioteca virtual de las letras húngaras, sea en idioma nacional o en traducción a cualquier idioma, fueron publicados a fines del siglo 19, principio del siglo 20. En la Biblioteca de la Universidad Eötvös Lorand lo mismo que en las principales bibliotecas del país se ha apartado una colección especial para reunir tales impresos de los siglos 16.-19. La introducción ofrece datos para reconstruir la historia particular de la misma. A continuación ofrecemos la descripción bibliográfica de aquellos volúmenes de nuestra colección que resultan ser ediciones novedosas. La lista RMK.III ofrece los datos de los que sea íntegramente o en parte de autores húngaros en cambio la lista RMK.IV está integrado por las obras de autores extranjeros, tocantes a Hungría.